

ESPOO MANKKAA LUKUKALLIO,
EPÄMÄÄRÄINEN RÖYKKIÖ

Raunio sijaitsee etelä Espoossa, Mankkaan Lukupuron pohjoispuolisella kalliolla, Lukutien ja Kokinkyläntien risteyksestä 190 m luoteeseen, Lukupurosta 180 m koillisen, kallion lounaiskärjessä olevassa pienessä matalassa kallionotkelmassa. Paikka on aivan kalliojyrkänteen äärellä, joka laskee Lukupuron uomaan. Tällä kohdalla on muinainen vuono ahtautunut kahden kallion väliseen kapeaan puolen kilometriä pitkään salmeen meren pinnan ollessa yli 5 m nykyistä korkeammalla. Lähellä (300 m N) on rautakautinen röykkiökohde Espoo [274], joka on kaivettu v. 1974.

Pienessä kallionotkelmassa, n. 70 cm korkeimman kohdan alapuolella on ohuen maakerroksen päällä nelisivuinen latomus, jonka päällä oli n 60 cm korkea kivikasa. Vieressä on muitakin epä-määräisiä kivilatomuksia, suureksi osaksi turpeen alla. Kiviraunio kaivettiin Espoon kaupunginmuseon toimesta v. 1991.

Kivikasan alta ja seasta löysimme vanhoja poltettuja koulukirjoja. Kirjojen palamatta jääneistä osista kävi ilmi, että ne olivat peruskoulun ylä-asteen (9-10 luokka) matematiikan ja biologian oppikirjoja. Kirjat olivat 70-luvun lopun tai 80-luvun tuotteita. Kivien välissä oli myös pari littaantunutta ja kärventynyttä keskisolttölkkiä ja joitain ilmakiväärin kuteja, joilla em. tölkit oli reijitetty.

Kivikasan alla oli turvekerros kivilatomuksen sisällä. Itse kivilatomus (ks. kartat) oli suurimmilta osin tiukasti juurakkoisen turpeen alla ja seassa, ja vain kivien huiput olivat pinnalla näkyvissä. Kivilatomus oli avoin länsilaidalta. Eteläkulmassa oli latomuksen sisäpuolella iso laakakivi. Suorakaiteen muotoisen latomuksen mitat olivat 2 x 2 m.

Kivilatomus oli selvästi vanhempi kuin poltetut koulukirjat. Kaivoimme latomuksen sisäpuolen kalliopohjaan asti. Latomuksen eteläkulmassa kalliopohja oli syvemmillä kuin pohjois ja länsilaidalla, jossa kivet ulottuivat kallion pintaan. Mitään löytöjä, edes resenttiä tavaraa, emme latomuksen sisäpuolisesta mineraalimaan sekaisesta turpeesta löytäneet. Turve oli hyvin tiukkaa ja täynnä pieniä juuria, jotka sitoivat kivikehän tiukasti paikalleen.

Kivirakennelma vaikuttaa ensi ajattelemalta lasten leikiltä. Latomus tuo mieleen leikkimökin perustan. Ovi osoittaa länteen, missä on luonnollinen polkureitti alas kalliolta, eteläkulmassa olisi "uunin" perusta.

Kivet ovat osin täysin vankan turpeen alla, joten aivan eilisen leikkejä ne eivät ole. Kallion laella ei ole mainittavasti irtokiviä, joten kivet on täytynyt kantaa kallion juurelta.

Yhteenveto

Paikalla on alunperin ollut nelisivuinen latomus, jonka päällä lienee ollut puolen metriä korkea, päänkokoisista kivistä kasattu raunio. Joskus 1970-luvun lopulla tai 1980-luvulla on paikalla pidetty

"riittimeno", jolloin kivikasaa on purettu ja sen päällä on poltettu "uhrinuotiota", jossa on poltettu mm. koulukirjoja. Samalla nämä "shamaanit" ovat nautiskelleet olutta ja viskanneet astiat (tölkit) nuotioon ja vielä ammuskelleet tyhjiä astioita ilma-aseella. Lopuksi nuotion päälle on kasattu rauniosta otetut kivet takaisin. Paikalle ei ole jäänyt mitään muuta törkyä, mikä on varsin poikkeuksellista toimintaa tuon ajan nuorisolta.

Mikä on ollut alkuperäisen latomuksen ja raunion, sekä viereisten muiden kiveysten tarkoitus? Tämä on edelleenkin epäselvää. Muinaisjäännöksestä tuskin on kysymys.

9.9.1991

Timo Jussila